

Dokumentation av miljöuppföljning med Södertörns Fjärrvärme AB (SFAB) och Söderenergi AB (Söderenergi) i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 10 november 2022.

Reflektioner och rekommendationer från kommunens miljöstrateger.

Sammanfattning:

SFAB beskrev hur miljöarbetet är centralt i verksamheten. Bolaget följer miljöledningssystemet ISO 14001 och har miljömål inom exempelvis transporter och produktion som är inskrivna i ägardirektiven. En handlingsplan för 2023–2027 har dessutom tagits fram till respektive mål. Ett övergripande mål är att hela verksamheten ska vara fossilfri 2027, vilket även inkluderar konsulter och entreprenörer.

SFAB redogjorde även för de åtgärder man har delansvar för i handlingsplanen med åtgärder för att nå klimat- och energimålen i kommunens miljöprogram. En av dessa åtgärder är *8.2.4 Kontinuerlig uppföljning av energianvändning*. Här berättade SFAB bl.a. att de hjälper sina kunder att sänka returtemperaturen, vilket skapar ett effektivare flöde i systemet. En annan åtgärd är *8.2.8 Effektstyrning av fjärrvärme*, vilken SFAB bidrar till bl.a. genom att erbjuda sina kunder ett system som automatiskt styr temperaturen i fastigheten för bättre inomhusmiljö. En åtgärd som inte är beslutad men ligger som föreslagen åtgärd i handlingsplanen är *8.2.10 Ökad samverkan kring energieffektivisering*.

Söderenergi var ombedda att berätta om sitt klimatbokslut och hur man jobbar med att få ner de egna utsläppen och förbättra resurseffektiviteten i sin verksamhet. Klimatbokslutet utgår från så kallat konsekvensperspektiv, vilket ställer bolagets verksamhet i en större kontext: Vad är konsekvensen av bolagets utsläpp ur ett globalt perspektiv? Vad skulle hända om Söderenergi inte hade sin energiproduktion och de utsläpp den ger upphov till? Då Söderenergi förbränner avfall som inte kan tas hand på annat mer energieffektivt sätt har bolagets verksamhet positiv klimateffekt. Det vill säga, hade avfallet inte blivit fjärrvärme och el på Igelstaverket hade det tagits om hand på ett sätt som skulle bidragit med ännu högre utsläpp.

För att få ner utsläppen från verksamheten planeras en konvertering av start-och stödlja. Nästa steg för att få ner utsläppen är att börja arbeta med så kallad BIO-CCS-teknik. Med det menas att koldioxid som frigörs vid produktionen av värme och el fångas in och lagras. Bolaget har en plan för hur man ska börja arbeta med BIO-CCS.

För att förbättra resurseffektiviteten (primärenergifaktorn) arbetar Söderenergi exempelvis med rök-gaskondensering. Primärenergifaktorn är dock redan väldigt låg. Detta eftersom återvunnen energi används i produktionen, vilket har låg primärenergifaktor. Primärenergifaktorn beskriver förhållandet mellan tillförd primärenergi (naturresurser) och levererad nyttiggjord energi (el och fjärrvärme).

1. Klimat- och stadsmiljönämnden är intresserade av hur miljöarbete genomförs och om det finns en struktur för det, både i kärnuppdrag och i det egna interna arbetet. Hur bedriver SFAB miljöarbetet

a) i verksamhetens kärnuppdrag?

b) internt inom er egen verksamhet (till exempel nämnden/bolagets egna transporter/bilar, inköp, lokaler etc.)?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger ser positivt på att miljöarbetet är centralt i bolagets verksamhet och att det finns ett miljöledningssystem för systematik i arbetet.

2. I Handlingsplan med åtgärder för att nå klimat-och energimålen i Miljöprogram för Huddinge kommun 2022–2025 finns åtgärder som SFAB har delansvar för (8.2.4, 8.2.8 och 8.2.10). Kan SFAB berätta hur ni arbetar med dessa åtgärder?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger ser positivt på att SFAB arbetar proaktivt mot sina kunder genom att erbjuda effektivare styrsystem samt vara noggranna med att upptäcka och åtgärda läckage.

Rekommendation:

Under arbetet med att ta fram handlingsplanen uttrycktes från flera håll att en viktig åtgärd (8.2.10) i energiarbetet var ett förstärka samverkan mellan kommunen, energibolagen och fastighetsbolagen. Här får SFAB gärna återkoppla till miljöstrategerna vad bolaget ser för möjligheter och vinster med ökad samverkan, vilket kan vara ett första steg för att utveckla en modell för samverkan under programperioden.

3. Kan Söderenergi berätta om klimatbokslutet och hur detta räknas fram? På vilket sätt arbetar SFAB med att minska utsläppen för kraftvärmeverken?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger tycker projektet kring BIO-CCS låter väldigt spännande och det är glädjande att Söderenergi tar lite av en ledarroll nationellt!

Vidare är det positivt att Söderenergi energiåtervinner källsorterat, förbehandlat och kvalitetskontrollerat verksamhetsavfall som inte kan materialåtervinnas, vilket annars hade varit ett bättre alternativ sett till avfallshierarkin.

4. Kan Söderenergi berätta om hur ni arbetar med att ytterligare förbättra resurseffektiviteten (primärenergifaktorn)?

Reflektion:

Kommunens miljöstrateger ser positivt på att de avfall Söderenergi förbränner i sin produktion har låg primärenergifaktor, vilket gör att verksamheten har hög resurs-och energieffektivitet.

Dokumentation av miljöuppföljning med Södertörns Fjärrvärme AB (SFAB) och Söderenergi AB (Söderenergi) i samband med Klimat- och stadsmiljönämndens sammanträde den 10 november 2022

SFAB representerades av Ulrika Snellman, VD, och Ariana Tanha miljö-och energistrateg. Söderenergi representerades av Camilla Koebe, hållbarhets- och kommunikationschef, och Leif Bodinson, affärsenhetschef.

1. Klimat- och stadsmiljönämnden är intresserade av hur miljöarbete genomförs och om det finns en struktur för det, både i kärnuppdrag och i det egna interna arbetet. Hur bedriver SFAB miljöarbetet

a) i verksamhetens kärnuppdrag?

b) internt inom er egen verksamhet (till exempel nämnden/bolagets egna transporter/bilar, inköp, lokaler etc.)?

SFAB är miljöcertifierade genom miljöledningssystemet ISO 14001. Företagets miljömål är inskrivna i ägardirektivet och all verksamhet utgår från dessa. Målen avser bl.a. transporter och produktionen (som ligger hos Söderenergi). För att nå målen har en handlingsplan för 2023–2027 tagits fram till respektive mål.

Målen gör gällande att verksamheten ska vara fossilbränslefri 2027, vilket även inkluderar leverantörer och konsulter. Alla nya fordon är fossilbränslefria. Fjärrvärmenätet ska ha hög leveranssäkerhet och minst 97% av upptäckta läckor ska åtgärdas inom fem arbetsdagar. Returtemperaturerna får avvika max sex grader från optimal nivå.

88% av bolagets utsläpp kommer från avfallsförbränningen. För att sänka utsläppen ytterligare krävs högre sorteringsgrad av fossilt avfall, vilket SFAB och Söderenergi inte har full rådighet över. Utsläppen varierar från år till år och är väderberoende. En kall vinter driver upp efterfrågan, mer fjärrvärme produceras, vilket i sin tur ger högre utsläpp.

SFAB anser att olika dotterbolag i kommunen-/erna i dagsläget har ägardirektiv som leder till suboptimering och inte till energieffektiviseringar. För att kunna ha en effektiv samverkan kring energieffektivisering behöver kommunen arbeta med sina ägardirektiv.

SFAB har expertisen inom energi- och miljöfrågor för att vägleda och hjälpa beslutfattarna att ta ett helhetsgrepp på alla dotterbolag, och när det kommer till implementering av dessa beslut kan SFAB erbjuda tjänster och produkter som kan minska energiförbrukningen.

SFAB ska arbeta för ett hållbart samhälle med trygg och klimatsmart energi

SFAB erbjuder hållbara energilösningar i Huddinge, Botkyrka och Salem.

2. I Handlingsplan med åtgärder för att nå klimat-och energimålen i Miljöprogram för Huddinge kommun 2022–2025 finns åtgärder som SFAB har delansvar för (8.2.4, 8.2.8 och 8.2.10). Kan SFAB berätta hur ni arbetar med dessa åtgärder?

8.2.4 Kontinuerlig uppföljning av energianvändning	SFAB arbetar med att hjälpa kunder att sänka sin returtemperatur för att skapa ett effektivare flöde. Alla läckor följs upp och dess åtgärds tid rapporteras och används som statistikunderlag till vårt mål.
8.2.8 Effektstyrning av fjärrvärme	SFAB erbjuder ett system till kunderna som automatisk styr temperaturen i fastigheten för att få en optimal inomhusmiljö. Kunder med värmepump får erbjudande om bastaxa.
8.2.10 Ökad samverkan kring energieffektivisering	SFAB anser att ägardirektiven bär omformuleras för att samverkan kring energieffektivisering ska underlättas. SFAB har initierat möten med VD för Huga Bostäder AB och Huddinge samhällsfastigheter AB, och även Botkyrkabyggen, för att ha en dialog kring energifrågor. Vi behöver finna forum där frågor kring energi, certifieringar och miljö kan diskuteras regelbundet för att driva frågor framåt som gynnar alla parter.
8.2.6 Krav på energianvändning vid nyproduktion*	Dialog förs med fastighetsbolagen angående vilket uppvärmningssystem som ger störst miljönytta. SFAB har tagit fram produkten Allokera fjärrvärme vilket gör att Miljöbyggnad Guld kan uppnås i indikator 3

** SFAB eller Söderenergi ansvarar inte för den här åtgärden. Det blev ett missförstånd kring numreringen av åtgärdena., 8.2.10 Ökad samverkan kring energieffektivisering står i handlingsplanen som föreslagen åtgärd, det är således inte beslutat att SFAB ska arbeta med den. Svar på hur SFAB arbetar med den åtgärden har kompletterats per mejl.*

3. Kan Söderenergi berätta om klimatbokslutet och hur detta räknas fram? På vilket sätt arbetar SFAB med att minska utsläppen för kraftvärmeverken?

Söderenergi har valt att tänka ur ett så kallat konsekvensperspektiv. Det är en utvidgning av det s k bokföringsperspektivet som inkluderar indirekta utsläpp uppströms och nedströms (Scope 3 enligt GHGP), och direkta utsläpp som sker

enbart på Igelstaverket (så kallade skorstensutsläpp, Scope 1). Fördelen med detta anser Söderenergi vara att perspektivet blir större: Vad har Söderenergis verksamhet för påverkan i det större perspektivet? Vad hade hänt om Söderenergis produktion uteblivit? Med det förhållningssättet kan man ta med utsläpp som Söderenergis produktion kompenserat för, det vill säga, om avfallet tagits om hand på annat håll och exempelvis deponerats, vilket gett högre utsläpp. 2021 var utsläppen från den egna verksamheten 128 000 ton CO₂e, samtidigt som man gav upphov till 119 000 ton CO₂e-utsläpp i andras verksamheter. Däremot, enligt konsekvensperspektivet, undveks 858 000 ton CO₂e-utsläpp genom att Söderenergis produkter och tjänster bidrog till att avfallet togs om hand om på ett mer utsläppssnålt sätt än vad som varit fallet utan Söderenergis verksamhet. Nettot blev alltså att 612 000 ton CO₂e-utsläpp undveks.

Söderenergi jobbar dock fortfarande med att minska de egna utsläppen, exempelvis genom konvertering av start- och stödolja. Detta pågår under perioden 2022–2024. För att minska de totala utsläppen ytterligare planerar Söderenergi att börja arbeta med Bio-CCS-teknik (Carbon Capture and Storage). Med det menas att koldioxiden som frigörs vid produktion av värme och el fångas in, processas till flytande form, transporteras ut till havs för att slutligen permanent lagras på havsbotten.

4. Kan Söderenergi berätta om hur ni arbetar med att ytterligare förbättra resurseffektiviteten (primärenergifaktorn)?

Söderenergi arbetar exempelvis med rökgasrening, vilket filtrerar bort miljöskadliga ämnen (svavel, kvicksilver m.m.). Fjärrvärmeproduktion är i sig en metod för energiutvinning med hög verkningsgrad, 90–93% jämfört med 50–70% i en vanlig braskamin.

Söderenergis primärenergifaktor är 0,13 (2021). Primärenergifaktorn är förhållandet mellan tillförd primärenergi och levererad nyttiggjord energi, d.v.s. ett mått på hur effektivt naturresurser används. Då Söderenergi använder återvunnen energi istället för primärenergi blir talet lågt. Spillvärme, avfall och restprodukter har låga primärenergifaktorer (>1) när de används som bränsle.

Frågestund

F: Härnösand har solvärmepark. När gör ni liknande?

S: Om frågan gäller solceller, så är det upp till ägarna då den typen av elproduktion ligger utanför vårt uppdrag. Vad gäller solvärme kan det bli svårt att få det lönsamt i vårt system (Söderenergi).

F: Kraftvärmeverken har fått kritik för att inte producera el för att sänka elpriserna. Varför då?

S: Verken är byggda för fjärrvärme. El är en biprodukt. Vi (Söderenergi) har inget åtagande att producera el. Ska man bränna fossilt för att producera el? Det är upp till ägarna att besluta om det.

F: *Hur stor andel av flerbostadshus använder fjärrvärme?*

S: 88–90% minst i våra områden (SFAB). Nästan alla som byggdes på 70-talet. I nya hus behöver det ligga nära våra ledningar för att det ska bli lönsamt.

F: *Erbjuds fjärrvärme till nya bostadsområden med villor, radhus och kedjehus?*

S: Vi (SFAB)försöker ta oss in på marknaden där vi upplever att det är lönsamt. Riksten är ett sådant exempel.